

g) 1881. deczemb. 16-ikán a dr. Abt Antal elnöklete alatt tartott szakülésnek tárgyai voltak a következők: 1. Dr. Primics György fölvlas apróbb közleményeket a következő tárgyakról: a) Pseudomorphok Augit után a tekerői diabasporphyritban; b) Augitanesit a Csalhó-hegy aljából Moldovában; s egyúttal bemutatja a megvizsgált tárgyakat s azok készítményeit. Ugyanaz végre c) ismerteti Lehmann Pálnak a fogarasi havasokra vonatkozó német közleményét, (l. mindezeket a jelen füz. 303. és köv. lapján). 2. Dr. Abt Antal egyet. tnr. bemutatja és ismerteti Egyed Mózes főreálisk. tanárnak »Az electromos szikraáramok kiegyenlítődése« című beküldött dolgozatát, (a jövő füzetbe jő).

Az Erdélyi Múzeum választmányának benyújtott jelentések a múlt nyáron tett tudományos kirándulások eredményeiről.

1. Dr. Koch Antal egyet. tanáré. A múlt nyáron a t. választmány megbízásában folytatván az évek óta sikeresen gyakorolt kutató- és gyűjtőkirándulásokat, van szerencsém az elért eredményről röviden számot adni.

1. Május 8-ikán kirándulván Kolozsvár vidékére, a Fellegváron, Törökvágásban, a Hójjában és a monostori gátnál vagy 50 db. kővéletet gyűjték, melyek gyűjteményünkbe kebelezve lettek.

2. Jul. 22-től jul. 28-ig, azaz 7 napig voltam úton. Meglátogattam a marosújvári sóbányát, hol 3 db. érdekes kristály-kőstöt kaptam, Zalathnán a kőből 3 db. vas- és réz-gálicz kr. csoportot hoztam. Abrudbánya és Verespatak vidékén 14 db. ásványt és 3 db. kőzetet gyűjték. A vulkóji bányából az itten gyakori szép mészpát-kristálycsoportokból egész sorozatot, a Korábia-hegyről 6 db. kőzetet, a botesi bányából pedig 16 darab ásványt hoztam magammal, csaknem mind olyan példányok, melyek gyűjteményeinkben vagy éppen nem, vagy rosszul voltak képviselve. A vulkóji szt. Péter és Pál bányatársulattól Lukács László képviselő úr, a bánya igazgatójának szives:égéből, egy kiválóan szép kristályosodott aranystufát kaptam ajándékba az erd. múzeum számára, Zalathnán pedig a gyűjtötteken kívül vásároltam apróbb, de igen csinosan jegecedett tellurezüst példányokat és a botesi szabad aranyból is több érdekes példányt, mivel ez gyűjteményünkben nem volt még képviselve.

Ezen utazásomat Borbándra való kirándulással zártam be, hol 10 darab kővéletet és számos nummuliteket gyűjték.

Hálás köszönettel ki kell emelnem Marosújváron Juchó Ferencz bányatanácsos, Zalathnán Lukács János k. postamester, Weiss Tádé bánya-kapitány és Spindler Péter számtiszt; Verespatakon Ebergényi Mózes bányabirtokos és Kremnitzky Péter k. bányatiszt uraknak kiváló szívességét, melylyel ezen utamon fogadtak és, czéljaim elérésében hathatósan támogattak.

3. Aug. 2-án Jegenye-fürdő környékét bejárván, az itten feltárt középeocaen rétegekben 25 példány szép kővéletet gyűjték.

4. Aug. 8-án a feleki hegynek egy kis kőbánya által feltárt márgalapájában növénylenyomatokat és halmaradványokat kutatóván, sikerült 20 példányt szaporítani enemű tárgyait.

Ezek szerint a múlt nyáron tett kirándulásokon gyűjtés és vásárlás által az erdélyi múzeum ásvány-földtani gyűjteményét 60 db ásvánnyal, 9 db kőzettel

és 55 db kővélettel gyarapítam, nagyobbbrészt olyan példányokkal, melyek gyűjteményünkben vagy teljesen hiányzottak, vagy legalább feles számban nem voltak, s ha mennyiségre nem is mondható gazdagnak az eredmény, minőségre nézve mindenesetre kielégítő.

Az erdélyi muzeum-egylet tekint. választmányának alázatos szolgálja
Kolozsvár, 1881. nov. 5-én.

Dr. Koch Antal
mint az ásv.-földtani gyűjtemények főőre.

2. Dr. Primics György tanársegédé. Kutató kirándulásaimat f évi július 5-én megkezdve, mindenekelőtt tisztába akartam jönni a Vlegyásza eruptív begyűmegének a kristályos palákkal való érintkezési határáról; s ezért B.-Hunyadról kiindulva Koleszár L. és Szentgyörgyi L. ottani polg. iskolai tanító urak társaságában K.-Szt. Királyon és Marótlakán át Sebesvárra mentem, innen K. és N.-Sebesre rándultam át.

N.-Sebesről útam a Drágán vize mellett fölfelé folytatva, fölmentem Trányisra, Viságra és innen a Vlegyásza csucára, hogy ennek nyugoti oldalán is megfigyelhessem az eruptív kőzetek érintkezését egyéb kőzetekkel. Megkerülvén a Vlegyásza tömegét, keletdéli irányban, a Piatra alba tömör kristályos mészkővonulatához értem. Innen andesit- és andesittelérekkel áthatott kristályos pala területen Szuliczára, Meregyóra és K.-Szt.-Királyra érkeztem vissza. Nem hagyhatom említés nélkül útam e rövid vázolásánál t. Csató János k.-szt.-királyi földbirtokos úr igazi magyar vendégszeretetét és czélom elérhetésére tett szives útbaigazításait, melyekért e helyen is köszönetemet kifejezni kedves kötelességemnek tartom.

A következő tourt M.-Gy.-Monostor környékén a granit, csillámpalák és a harmadkori rétegek visznyainak tanulmányozásával kezdve, átmentem Riska faluba. Innen a Riska patakán fölfelé haladtam, a meddig csak lehetett; aztán az e felett elyonuló Muncelu, s La-Plesu gerinceim végig a V.-Negra, Csörgő erdő s innen a M.-Szamos völgyébe, a Béles vize torkolatához érkeztem. Utközben a granit, gneiss és a csillámpalák települési viszonyainak tanulmányozása közben egy hatalmas új andesittelérre is bukkantam, a Csörgő-erdő és V.-Negra közt.

Ezután útam a Béles pataka mellett fölfelé folytatva, majdnem annak forrásáig jutottam; a honnan keserves úton F.-Gyurkuczára értem. F.-Gyurkuczáról a M.-Szamoson lefelé A.-Gyurkuczára és innen a M.-Szamos baloldalán fölfelé F.-Gyurkuczta mellett elhaladva, Tószéráthba érkeztem, mindenütt csak a kristályos palákkal találkoztva.

Tószéráthból útam a M.-Szamos mellett fölfelé folytatva, és átlépve az Erdély és Magyarország közti határt, egészen annak forrásáig, a Piatra Tolharului-ig fölhatolva, tanulmányoztam a csillámpalákat és ezekre települt mészköveket. Innen a barlangjáról nevezetes Oncsásza mészkőhegyet megkerülve az alóla credő Ponor patakon le, visszaérkeztem Tószérátra.

Tószéráthból a Fehérpatakon föl, Vlegyásza felé vettem útam, és a patak felső részéből a Prislop hegygerinczen át, D.-Resinásra és ezen le Retyiczetre jutottam. Utközben vizsgáltam az eruptív kőzet-teléreket, eruptív breccziák és a kristályos palák föllépését.

Retyiczelről fölmentem Székelyó patakán a vizeséshez, és innen visszatérve D.-Rusinoszá-n keresztül, Meregyóra mentem.

Meregyóról a harmadkori rétegek, csillámpalák és a gránit érintkezési helyeinek vizsgálása közben fölmentem a Capu hegyen keresztül, a Gyurkuczával szemközt fekvő Keleczeli Magurára, Piatra albara és végtére Balcescebe, a honnan a hegylejtőkön lefelé Keleczelre értem. Keleczel környékén a gránit és a granulit föllépését vizsgálva, átjutottam Kalota-Ujfalúba és innen a hegység szegélyén M.-Gy.-Monostorra érkeztem vissza.

Egy heti pihenés után kirándulásaimat M.-Gy.-Vásárhely környékén folytattam, Velits Dezső úr kíséretében. M.-Gy.-Vásárhelyről a Nyárfaerdőn keresztül Bedecs-patakába jutottam, a melyen fölfelé egész Bedecsig haladtam s útközben több új andesit és trachyttelért fedeztem föl.

Bedecsről a hegygerinczen keresztül, Dongóra mentem át, és innen a Bedecs patakának alsó részébe ereszkedtem le, a melyen lefelé haladva Kis-Kapusra jutottam. Itt az andesit föllépését vizsgálva, s a hegység szegélyén haladva Egerbegyre értem, melynek környékét behatóan jártam be, minek következtében négy új andesit telért találtam föl az Ércz-patakában. Egerbegről a hasonnevű patakon lehaladva M.-Szamosvölgyébe, és innen Gyaluba érkeztem.

Gyaluból fölhatoltam a M.-Szamosvölgyén Lapistyáig s útközben, a Riska-patak torkolatán jóval alól, egy új trachyttelért találtam a kristályos palákban.

Lapistyától a M.-Szamos baloldalán elvonuló Farkas-hegyhátot jártam be és ennek északnyugoti lejtőjén lehaladva, Riska-völgyébe jutottam. Innen a Riska patakon lefelé menve, Dongó délkeleti oldalához értem s a további út járhatlansága miatt ismét Dongóra mentem föl. Dongóról az egerbégvi patakba s innen a Várerdőn keresztül Gyaluba mentem.

Gyaluból a Hideg Szamos mellett fölhatoltam a Rekető vizéig; innen a Rekető patakán fölfelé haladva a Magura északkeleti oldalához vergődtem és innen a járhatlan út kinos volta miatt, kénytelen voltam a Magurára fölmenni. Ez útban is egy pár új andesittelért fedeztem föl.

Maguráról a hegyhátakon fölfelé haladva és egy új andesittelére bukkanva eljutottam Damesig, a hol az erdőrendezéssel foglalkozó erdészgyakornok urak által, távol a civilisatiótól, szíves vendéglátásban részesültem. Dames környékét bejárva, a Vurvu-vurvuluit is meglátogattam.

Damesről Dapsy Frigyes erdész-gyakornok úr szíves kalauzolása mellett, fölmentem a H.-Szamos mellett egészen annak forrásáig, tanulmányozva a gránit és a csillámpalák elterjedési viszonyait. A H.-Szamos forrásvidékét elhagyva Balameriaszára mentem fel, a honnan útam a hegyhátakon végig, a Muntele mare nyugoti szélén lefelé véve járhatlan úton bejártam a V.-Semului és V.-Jara patakok közti területet, s a semului patak alsó részén legázolva a két patak öszszefolyásához értem és azután a Jara patakán lefelé kinlódva Kisbányán át Alsó-Jarába érkeztem.

A.-Jarából Ivánfalván és Macskakövön keresztül a Valea Vaduluiba jutottam és ezen fölfelé haladva, a Muntele mare tetejére értem. Itt főfigyelmemet a gránit elterjedésére fordítottam. Bejárván a terjedelmes hava t, leereszkedtem Balameriasza alatt Bisztrára az Aranyos-völgyébe f. évi szeptember 2-án. És ezzel e terjedelmes hegységben tett geologiai kirándulásaimat befejeztem.

Kirándulásaimnak eredményei úgy anyagi, mint tudományos értékét tekintve, kiélegetőnek mondható, a mennyiben az erd. muz. egyesület ásvány- s földtani gyűjteményét 200 db szépen alakított üde kőzet-, körülbelül 50 db ásvány- és számos kövület darabbal gyarapítottam. Másfelől számos eruptív kőzettelér fölfedezése, a granit és a gneiss elterjedési viszonyainak tüzetesebb megállapítása által, ezen vidék eddigi geológiai térképén lényeges módosításokat fogok tehetni. A gyűjtött anyag tudományos földolgozása folyamatban van, s nem sokára részletes jelentésemnek egy részét is lesz szerencsém megtehetni.

Jelentésem befejezése előtt köszönettel kell kiemelnem Kolozs megye tekintetes alispánjának, Gyarmathy Miklós úrnak előzékeny szívességét, ki kérelmemre úgy a b.-hunyadi, mint a gyalui szolgabíró uraknak rendeletben meghagyta, miszerint járásaik községekben intézkedjenek, hogy a kirándulásaimhoz szükséges kellékek beszerzésében kellő támogatásban részesüljek.

A tek. erd. muz. egyesület választmányának alázatos szolgálója:

Kolozsvárt, 1881. évi november 4-én

Dr. Primics György egyesület. tanársegéd.

3. Dr. Daday Jenő egyesület. tanársegédé. Az erd. muzeum egyesület t. igazgató-választmányának folyó évi május 7-én tartott ülésében 74. jegyzőkönyvi tétel szám alatt megbízatást és anyagi segílyt nyertem az erdélyi fauna rákjainak és rákféléinek az erdélyi muzeum állattára részére való összegyűjtésére. Van szerencsém ez alkalommal a teks. igazgató-választmányhoz gyűjtéseim eredményéről előleges jelentésemet az alábbiakban betérjeszteni.

Vizsgálataimat, illetőleg gyűjtéseimet megbízatásom folytán lehetőleg egész Erdélyre igyekeztem kiterjeszteni, ez azonban az idő rövidsége miatt egyáltalán nem sikerült, hogy azonban a mélt. igazgató-választmányt tájékoztassam Erdélynek általam átkutatott helyei felől, van szerencsém ide iktatni mindazon helységek neveit, melyeknek határára gyűjtéseket eszközöltem. Ezek a következők:

Apahida,	Czelna,	Medgyes,	O.-Pián,
Berethalom,	Feketető,	Méra,	Semesnye,
Brátka,	Feketepatak,	Maros-Ujvár,	Szucsák,
Bucsa,	Hesdát,	Al.-M.-Váradja,	Vista,
5. Csucsá,	15. Homoród-Almás,	25. M.-Nádas,	35. Pestere,
Deés,	Deésakna,	N.-Szeben,	Szelistye,
Déva,	Kolozsvár,	Torda,	Szászcsor,
Ecsellő,	Kolozsmonostor,	Vizakna,	Tövis,
Gy.-Fehérvár,	Kardosfalva,	Sz.-Udvarhely,	Alőr,
10. Felek,	20. Lomány,	30. O.-Szilvás,	40. Kozárvár.

A gyűjtött anyag a Héjasok következő rendjeibe osztható be a következő fajsámmakkal:

I. Rend. **Copepoda. Evezőlábuak.**

Család. Cyclopidae, 15 fajjal, köztük 5 új.	} 19 faj.
„ Harpactidae, 1 fajjal, ez is új.	
„ Calanidae, 3 fajjal, köztük 1 új.	

II. Rend. **Ostracoda. Kagyilórákok.**

Nem. Cypris, 4 fajjal.	} 7 faj.
„ Cypria, 2 fajjal.	
„ Cyprois 1 fajjal.	

III. Rend. **Phyllopora**. Levéllábuak.

1. Alr. **Cladocera**. Ágascsapuak.
Csal. Lynceidae 7 fajjal, köztük 2 új. } 16 faj.
„ Daphnidae 9 fajjal. }
2. Alr. **Branchiopoda**. Kopoltyulábuak.
Csal. Branchipus. 1 fajjal. } 2 faj.
„ Artemia. 1 fajjal. }

VI. Rend. **Arthrostraca**.

1. Alr. **Amphipoda**.
Csal. Gammaridae. 1 fajjal. }
2. Alr. **Isopoda**. } 5 faj.
Csal. Asellidae. 1 fajjal.
„ Oniscidae. 3 fajjal. }

V. Rend. **Podophthalmata**.

1. Alr. **Decapoda**.
Cso. **Macrourea**. } 1 faj.
Csal. Astacidae. 1 fajjal. }

E sorozatból kitűnik, hogy a nyár folytán a fennebb felsorolt lelethelyekről a Héjasok öt rendjébe tartozó 14 családból, illetőleg 16 nemből összesen 50 fajt gyűjtöttem, melyek között 9 egészen új hazai faj.

Meg kell itten még jegyezmem, hogy a fajokat lelethelyek szerint mind külön kis üvegcskékké helyeztem, melyeknek összes száma 212, de ezenkívül a kisebb fajokból mikroszkopiai készítményeket is készítettem. A fajokról, különösen a kisebbekről jellemző rajzokat vettem fel, melyeket annak idejében a gyűjtemény mellé csatolandok, hogy ennek segélyével az érdeklődők tájékozhasssák magukat a gyűjtemény tartalma felől.

A fenn előadott anyag tudományos feldolgozásával jelenben foglalkozom s reményilem, hogy pár hónap múlva, teljesen kimerítő jelentést terjeszthetek a mélt. igazgató-választmány s a muzeum természettudományi szakosztálya elé, mely alkalommal az új fajok leírását és rajzát is közölni fogom, továbbá a gyűjteménynek arra az időre elkészítendő beosztását és rendezését is ismertetni kötelességemnek tartandom.

Végül őszinte köszönetemet kell nyilvánítanom első sorban az erd. múz. egyl. mélt. igazgató-választmányának az anyagi segélyért, melyben részesíteni méltóztatott; továbbá dr. Entz Géza kolozsvári egyetemi ny. rendes tanár urnak ki munkálataimat a szükséges iradalmi segédforrások kezemhez juttatása által lehetővé tenni s megkönnyíteni méltóztatott; Veres Ignác nagyszabeni állami főgymnasiumi igazgató tanár urnak, ki ottani vizsgálataimat, illetőleg gyűjtéseimet becses útmutatásával eredménydussá tette s végre mindazoknak, kik bármily módon is segítségemre és támogatásomra voltak.

A mélt. igazgató-választmánynak alázatos szolgálja:

Kolozsvár, 1881. december 3.

Dr. Daday Jenő
m. kir. egyet. tanársegéd.

